

अथ भाणः—

भाणः स्याद्धूर्तचरितो नानावस्थान्तरात्मकः ॥ २२७ ॥

एकाङ्क एक एवात्र निपुणः पण्डितो विदः ।

रङ्गे प्रकाशयेत्स्वेनानुभूतमितरेण वा ॥ २२८ ॥

संबोधनोक्तिप्रत्युक्ती कुर्यादाकाशभाषितैः ।

सूचयेद्वीरशृङ्गारौ शौर्यसौभाग्यवर्णनैः ॥ २२९ ॥

तत्रेतिवृत्तमुत्पाद्यं वृत्तिः प्रायेण भारती ।

मुखनिर्वहणे संधी लास्याङ्गानि दशापि च ॥ २३० ॥

अत्राकाशभाषितरूपपरवचनमपि स्वयमेवानुवदन्नुत्तरप्रत्युत्तरे कुर्यात् ।
शृङ्गारवीररसौ च सौभाग्यशौर्यवर्णनया सूचयेत् । प्रायेण भारती ।
कापि कैशिक्यपि वृत्तिर्भवति । लास्याङ्गानि गेयपदादीनि । उदाहरणं
लीलामधुकरः ।

अथ व्यायोगः—

ख्यातेतिवृत्तो व्यायोगः स्वल्पस्त्रीजनसंयुतः ।

हीनो गर्भविमर्शाभ्यां नरैर्बहुभिराश्रितः ॥ २३१ ॥

एकाङ्कश्च भवेदस्त्रीनिमित्तसमरोदयः ।

कैशिकीवृत्तिरहितः प्रख्यातस्तत्र नायकः ॥ २३२ ॥

राजर्षिरथ दिव्यो वा भवेद्वीरोद्धतश्च सः ।

हास्यशृङ्गारशान्तेभ्य इतरेऽत्राङ्गिनो रसाः ॥ २३३ ॥

यथा सौगन्धिकाहरणम् ।

भाणः स्यादिति । धूर्तस्य नायकस्य चरितं यत्र सः । कार्यसाधर्म्यमवस्था ।
निरुक्तप्रारम्भादिपञ्चविधावस्थातिरिक्तावस्थालाभायान्तरपदम् । शौर्यवर्णनयान्न वीरं
सौभाग्यवर्णनाय शृङ्गारं सूचयेदित्यन्वयः । तत्र भाणे । इतिवृत्तं वर्णनीयं
वस्तु । उत्पाद्यं कविभिः कल्पनीयम् । न तु पुराणादिप्रसिद्धम् ॥ व्यायोगमाह—
ख्यातेतिवृत्त इति । ख्यातं पुराणादिप्रसिद्धमिति वृत्तं यत्र । गर्भविमर्शौ तृतीय-

1. भाण इति । भारतीवृत्तिप्रधानत्वाद् भाण इति धनिकः ॥
2. व्यायोग इति । व्यायुज्यन्तेऽसिन्वद्वयः पुरुषा इति व्यायोगः ॥
3. अस्त्रीति । अस्त्रीनिमित्तैश्चान्न संग्रामः । यथा परशुरामेण पितृवधकोपात्सहस्रा-
जुनवधः कृत इति धनिकः ॥